

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärke:

Riigikohtu Halduskolleegium
määrus
algtekst
10.11.2008
RT III 2008, 45, 309

3-3-1-63-08 Riigikohtu halduskolleegiumi 10. novembri 2008. a kohtumäärus Megaservice OÜ kaebuses Tapa Vallavalitsuse 7. mai 2008. a korralduse nr 1430 punkti 3 tühistamiseks

RIIGIKOHTU HALDUSKOLLEEGIUMI KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number	3-3-1-63-08
Määruse kuupäev	10. november 2008
Kohtukoosseis	Eesistuja Tõnu Anton, liikmed Jüri Põld ja Harri Salmann
Kohtuasi	Megaservice OÜ kaebus Tapa Vallavalitsuse 7. mai 2008. a korralduse nr 1430 punkti 3 tühistamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Tartu Ringkonnakohtu 26. juuni 2008. a määrus haldusasjas nr 3-08-1011
Menetluse alus Riigikohtus	Tapa Vallavalitsuse määruskaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

Resolutsioon

1. Rahuldada Tapa Vallavalitsuse määruskaebus.

2. Tühistada Tartu Ringkonnakohtu 26. juuni 2008. a määrus haldusasjas nr 3-08-1011 ja jätta esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata. Jätta jõusse Tartu Halduskohtu 28. mai 2008. a määrus koos käesoleva määruse põhjendustega.

3. Tagastada kaitsjon.

Asjaolud ja menetluse käik

1. Tapa Vallavalitsuse 7. mai 2008. a korraldusega nr 1430 algatati hange toitlustamisteenuse osutamiseks Tapa Gümnaasiumis ja Tapa Vene Gümnaasiumis. Korralduses viidati Tapa Vallavolikogu 10. aprilli 2008. a otsusele nr 146 «Nõusoleku andmine riigihanke korraldamiseks» ja Tapa Vallavalitsuse 4. jaanuari 2008. a määrusele nr 1 «Tapa Vallavalitsuses ja valla hallatavates asutustes riigihangete ja alla piirmäära hangete läbiviimise kord». Korralduses viidati ka Riigihangete seaduse (RHS) §-le 3, § 10 lg 1 p-le 2 ja §-le 19. Korralduse p-ga 1 lõpetati Tapa Vallavalitsuse 23. aprilli 2008. a korraldusega nr 1282 alustatud hankemenetlus, p-ga 2 korraldati uus hange ja kinnitati hankedokumendid ning p-ga 3 tehti ettepanek pakkumuse esitamiseks ja hankedokumendid saadeti Virumaa Suurköök OÜ-le, Fazer Amica Eesti AS-le, Järva Tarbijate Ühistule, AS-le Vaiko Auto, OÜ-le Orfeum, AS-le Monika OP, Koolitoitlustuse OÜ-le ja Stadnik Toitlustus OÜ-le.

2. Megaservice OÜ esitas 15. mail 2008 Tapa Vallavalitsusele avalduse sooviga osaleda sellel hanel ja palus väljastada talle hankedokumendid. Tapa Vallavalitsuse 21. mai 2008. a istungi protokoll nr 20 kohaselt otsustati mitte laiendada kinnitatud isikute ringi ja jäeti Megaservice OÜ avaldus rahuldamata.

3. Megaservice OÜ esitas Tartu Halduskohtule kaebuse Tapa Vallavalitsuse 7. mai 2008. a korralduse nr 1430 p 3 tühistamiseks. Esitati ka taotlus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks. Kaebuse kohaselt osutas Megaservice OÜ toitlustamisteenust Tapa Vene Gümnaasiumis (leping 2. septembrist 2002 kuni 1. juulini 2008) ja Tapa Gümnaasiumis (leping 8. augustist 2003 kuni 31. maini 2008). Tapa Vallavalitsus avaldas Internetis oma kodulehel teate, et soovib sõlmida lihtsustatud korras tellitava teenuse hankelepingu nimetatud gümnaasiumides toitlustamisteenuse osutamiseks 1. septembrist 2008 kuni 30. juunini 2013. Tapa Vallavalitsus algatas 23. aprilli 2008. a korraldusega nr 1282 hankemenetluse nimetatud gümnaasiumides toitlustamisteenuse osutamiseks, milleks tuli esitada taotlused 6. maiks 2008. Megaservice OÜ esitas nimetatud tähtjaks taotluse. Tapa Vallavalitsus teatas 9. mai 2008. a kirjaga, et tähtjaks laekus ainult üks taotlus (Megaservice OÜ-lt) ja hanke

korraldamiseks moodustatud komisjon leidis, et hankemenetlust ühe pakkujaga jätkates ei taga see hankija poolt rahaliste vahendite säästlikku ja otstarbekat kasutamist ning parimat võimalikku hinna ja kvaliteedi suhet. Seetõttu otsustati mitte kontrollida taotleja kvalifikatsiooni ja teha vallavalitsusele ettepanek lugeda see hankemenetlus lõppenuks. Kirjas märgiti veel, et vallavalitsus otsustas 7. mai 2008. a korraldusega nr 1430 varem väljakuulutatud hankemenetluse lõpetada ja korraldada uue hanke ning tegi korralduse p-s 3 ettepaneku pakkumuste esitamiseks vallavalitsuse poolt väljavalitud firmadele. Kaebuses märgiti, et Megaservice OÜ esitas 15. mail 2008 vallavalitsusele kirjaliku avalduse sooviga osaleda uuel riigihankel ja palus väljastada talle hankedokumendid. Vallavalitsus seda avaldust ei rahuldanud. Kaebaja leidis, et vaidlustatud korralduse p 3 on õigusvastane, sest see on vastuolus RHS § 3 p-des 1, 2, 3 ja 4 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega: hankija peab kasutama rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt ning saavutama riigihanke eesmärgi mõistliku hinnaga, tagades konkurentsi korral erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte; hankija peab tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse; hankija peab kohtlema kõiki isikuid võrdselt ja mittediskrimineerivalt; hankija peab tagama konkurentsi efektiivse ärakasutamise. Vallavalitsusele oli teada kaebaja soov ja ka võimalus osaleda sellel hankel. Vallavalitsus oli kohustatud tagama konkurentsi ja tegema kaebajale ettepaneku pakkumuse esitamiseks ning saatma talle hankedokumendid. Kaebajale jääb arusaamatuks, milliste kriteeriumide alusel valiti korralduse punktis 3 märgitud äriühingud. Kaebajat ei ole koheldud nendega võrdselt, teda on diskrimineeritud. Vallavalitsus rikkus Haldusmenetluse seaduse §-s 54, § 55 lg-s 1, § 56 lg-tes 1, 2 ja 3 sätestatud põhimõtteid haldusakti kohta. Korraldus on motiveerimata, mistõttu ei ole tagatud selle kontrollitavus. Ilmselgelt põhjendamatu haldusakt kuulub tühistamisele.

Megaservice OÜ asus seisukohale, et selle vaidluse lahendamine kuulub halduskohtu pädevusse. Vallavalitsuse korralduses viidatud RHS § 19 lg-st 1 ja hankedokumentidest tuleneb, et vallavalitsus otsustas tellida koolide toitlustusteenuse lihtsustatud korras. RHS § 19 lg 1 sätestab, et hankija ei ole kohustatud korraldama selles seaduses sätestatud korras hankemenetlust teenuste hankelepingu sõlmimisel, mille eelnevast maksumusest rohkem kui 50 protsenti moodustavad käesoleva seaduse lisa 2 osas B nimetatud teenused. RHS § 19 lg 3 sätestab, et kui lõikes 1 nimetatud hankelepingu maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihangete piirmääraga või ületab seda, esitab hankija pärast hankelepingu sõlmimist selle seaduse §-s 37 sätestatud korras riigihanke aruande. Kui sellise hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, on hankija kohustatud järgima lisaks §-s 33 sätestatud tehnilise kirjelduse koostamise reegleid. Muus osas lähtub hankija selliste hankelepingute sõlmimisel üksnes selles peatükis sätestatud nõuetest, eelkõige §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Kaebaja leiab, et lihtsustatud korras teenuste tellimisel kohalduvad üksnes 1. peatüki §-d 1-24. Hankemenetluse liigid on loetletud 2. peatüki §-des 25 kuni 28 ning nendeks on avatud hankemenetlus ja piiratud hankemenetlus, võistlev dialoog, väljakuulutamise läbirääkimistega hankemenetlus ja väljakuulutamiseteta läbirääkimistega hankemenetlus. Lihtsustatud korras teenuste tellimine ei ole hankemenetlus. RHS § 117 lg 1 sätestab, et pakkuja, taotleja või hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kellel on vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda, võib vaidlustada hankija tegevuse, kui ta leiab, et selle seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi, esitades Riigihangete ameti juures asuval vaidlustuskomisjonile (vaidlustuskomisjon) sellekohase vaidlustuse. Siit tuleneb, et vaidlustuskomisjonil on pädevus üksnes hankemenetluses koostatavate dokumentide või tehtavate otsuste vaidlustamiseks. Sama tuleneb ka RHS § 126 lg 1 p-st 5, milles on sätestatud vaidlustuskomisjoni pädevus otsuse tegemisel (tunnistada kehtetuks hankija tehtud hankemenetlusega seotud selle seadusega vastuolus olev otsus või kohustada hankijat viima hankemenetlusega seotud selle seadusega vastuolus olev otsus või kohustades hankijat viima hanke alusdokument vastavusse õigusaktidega ette nähtud nõuetele). Eeltoodust on võimalik teha järeldus, et lihtsustatud korras teenuste tellimisel ei kohaldu RHS § 117 lg-s 1 sätestatud hankija tegevuse vaidlustamise üldine kord, kuna tegemist ei ole hankemenetlusega. Seetõttu ei ole võimalik esitada vaidlustust vaidlustuskomisjonile kui haldusorganile. Põhiseaduse § 15 lg 1 kohaselt on igal isikul õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Vallavalitsuse vaidlustatud korraldus on haldusakt ja HKMS § 3 lg 1 p 1 ja § 4 kohaselt on võimalik selle peale esitada kaebus halduskohtule.

4. Tartu Halduskohtu 28. mai 2008. a määrusega lõpetati haldusasja menetlus HKMS § 24 lg 1 p 1 alusel, kuna asi ei kuulu halduskohtu pädevusse. Esialgse õiguskaitse taotlus jäeti läbi vaatamata.

Halduskohus leidis, et vaidlus puudutab koolide toitlustusteenuse tellimist lihtsustatud korras Riigihangete seaduse tähenduses. Riigihangete teostamisega seotud vaidlustuste lahendamise kord on reguleeritud Riigihangete seaduses. RHS § 129 lg 1 kohaselt ei ole halduskohus esimeses astmes pädev läbi vaatama kaebusi sama seaduse § 117 lg-tes 2 ja 3 loetletud asjades. RHS § 117 sätestab hankija tegevuse vaidlustamise korra. RHS § 117 lg 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kellel on vastaval hetkel võimalus selles riigihankes osaleda, vaidlustada hankija tegevuse, kui ta leiab, et nimetatud seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi, esitades vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse. RHS § 117 lg-s 2 on loetletud hankija dokumendid ja otsused, mille peale võib esitada vaidlustuse. RHS § 117 lg 4 kohaselt on vaidlustuskomisjon kohtuväline vaidluste lahendamise organ Riigivastutuse seaduse (RVastS) § 15 lg 2 p 1 tähenduses. RHS § 129 lg 1 kohaselt esitatakse kaebus vaidlustuskomisjoni otsuse peale hankija asukoha järgsele ringkonnakohtule ja selle menetlusele kohaldatakse Halduskohtumenetluse seadustikus apellatsioonkaebuse kohta sätestatud käesolevas peatükis sätestatud erisustega. Halduskohus ei ole esimeses astmes pädev läbi vaatama kaebusi RHS § 117 lg-tes 2 ja 3 loetletud asjades.

5. Megaservice OÜ esitas 30. mail 2008 halduskohtu määruse peale määruskaebuse Tartu Ringkonnakohtule Tartu Halduskohtu kaudu. Määruskaebuses paluti halduskohtu määrus tühistada ja saata asi halduskohtule menetluse jätkamiseks. Esitati ka taotlus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks, et peatada riigihanke menetlus,

osalejate kvalifitseerimise otsustamine ja mis tahes muude toimingute või otsustuste tegemine seoses nimetatud hankega, sest vastasel korral võib muutuda kohtuotsuse täitmine võimatuks.

Määruskaebuses leiti, et vaidlus kuulub halduskohtu pädevusse. Vallavalitsus tellis koolide toitlustamisteenuse lihtsustatud korras. RHS § 19 lg 1 sätestab, et hankija ei ole kohustatud korraldama käesolevas seaduses sätestatud korras hankemenetlust teenuste hankelepingu sõlmimisel, mille eeldatavast maksumusest rohkem kui 50 protsenti moodustavad käesoleva seaduse lisa 2 osas B nimetatud teenused. RHS § 19 lg 3 sätestab, et kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud hankelepingu maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda, esitab hankija pärast hankelepingu sõlmimist sama seaduse §-s 37 sätestatud riigihanke aruande. Kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, on hankija kohustatud järgima §-s 33 sätestatud tehnilise kirjelduse koostamise reegleid. Muus osas lähtub hankija taoliste hankelepingute sõlmimisel üksnes selles peatükis sätestatud nõuetest, eelkõige §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Seega kohalduvad lihtsustatud korras teenuste tellimisel üksnes §-d 1-24 ja § 37 ning rahvusvahelise piirmäära ületamisel ka § 33. Hankemenetluse liigid on loetletud §-des 25-28 ja nendeks on avatud hankemenetlus, piiratud hankemenetlus, võistlev dialoog, väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlus ja väljakuulutamiseteta läbirääkimistega hankemenetlus. Seega lihtsustatud korras teenuste tellimisel ei ole tegemist hankemenetlusega. RHS § 117 lg-st 1 tuleneb, et vaidlustuskomisjonil on pädevus üksnes hankemenetluses koostatavate dokumentide või tehtavate otsuste vaidlustamisel. Sama tuleneb ka RHS § 126 lg 1 p-st 5, kus on sätestatud vaidlustuskomisjoni pädevus otsuse tegemisel. Kuna RHS § 19 lg-s 3 on otsesõnu sätestatud, et lihtsustatud korras teenuste tellimisel kohalduvad §-d 1-24 ja § 37, siis saab sellest teha järelduse, et RHS § 117 lg 1 ei kohaldu ja seega puudub kaebuse esitajal võimalus esitada vaidlustust vaidlustuskomisjonile. Vaidlustuskomisjonil puudub pädevus lahendada lihtsustatud korras teenuste tellimisel tõusetunud vaidlusi. Põhiseaduse § 15 lg 1 kohaselt on igal isikul õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Vallavalitsuse korraldus on haldusakt, mille peale on HKMS § 3 lg 1 p 1 ja § 4 lg 1 kohaselt võimalik esitada kaebus halduskohtule.

6. Tartu Halduskohtu 30. mai 2008. a määrusega võeti Megaservice OÜ määruskaebus halduskohtu menetlusse, kuid jäeti sama määrusega rahuldamata ja esialgse õiguskaitse taotlus läbi vaatamata ning edastati määruskaebus läbivaatamiseks Tartu Ringkonnakohtule.

7. Tartu Ringkonnakohtu 26. juuni 2008. a määrusega halduskohtu määrus nr 3-08-1011 rahuldati Megaservice OÜ määruskaebus, tühistati halduskohtu määrus ja saadeti asi sisuliseks arutamiseks Tartu Halduskohtule. Ringkonnakohtu nõustus Megaservice OÜ määruskaebuses esitatud väidetega ja leidis, et lihtsustatud korras teenuste tellimisel ei ole tegemist hankemenetlusega. Kuna lihtsustatud korras teenuste tellimisel ei kohaldu RHS § 117 lg 1, siis ei ole kaebajal võimalust esitada vaidlustust vaidlustuskomisjonile. Tegemist on haldusaktiga, mida on võimalik vaidlustada halduskohtus. Ebaõige on halduskohtu seisukoht, et selle vaidluse lahendamine ei kuulu halduskohtu pädevusse.

Ringkonnakohtu rahuldab esialgse õiguskaitse taotluse ja peatas vaidlustatud korralduse alusel toimuva riigihanke kuni kohtulahendi jõustumiseni. Taotluse rahuldamist põhjendati sellega, et hankemenetluse peatamata jätmisel võib tekkida olukord, kus kolmandate isikutega on juba sõlmitud hankeleping ja seda lepingut ei oleks võimalik tühistada. Seetõttu ei oleks võimalik kaebaja jaoks võimalikku positiivset kohtuotsust täita.

Menetlusosaliste põhjendused Riigikohtus

8. Tapa Vallavalitsuse määruskaebuses Riigikohtule palutakse ringkonnakohtu määrus tühistada, sest ringkonnakohtu kohaldas väärtalt materiaaloiguse normi ja rikkus oluliselt menetlusnormi, samuti jätta esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata. Väidet on järgmised:

1) RHS § 19 lg 1 kohaselt ei ole hankija kohustatud korraldama Riigihangete seaduses sätestatud korras hankemenetlust teenuste hankelepingu sõlmimisel, mille eeldatavast maksumusest rohkem kui 50 protsenti moodustavad selle seaduse lisa 2 osas B nimetatud teenused. RHS § 19 lg 3 sätestab nõuded, millest peab lähtuma hankija lihtsustatud korras tellitavate teenuste hankelepingute sõlmimisel. RHS § 37 kohaselt peab hankija esitama lihtsustatud korras tellitavate teenuste hanke läbiviimisel pärast hankelepingu sõlmimist riigihanke aruande. Koolide toitlustusteenuse tellimine on lihtsustatud korras korraldatav hange Riigihangete seaduse tähenduses. Kuigi RHS § 19 lg 1 kohaselt ei ole hankija kohustatud korraldama Riigihangete seaduses sätestatud korras hankemenetlust teenuste hankelepingu sõlmimisel, on tegemist Riigihangete seaduses sätestatud korras läbiviidava hankega, millele laieneb selles seaduses kehtestatud vaidluste lahendamise kord. Kõigi Riigihangete seaduse mõistes hangete läbiviimisega seotud vaidluste menetlemine toimub Riigihangete Ameti juures asuvas vaidlustuskomisjonis. Põhjendatud ei ole lihtsustatud korras tellitavate teenuste hankele kohaldada üldisest korrast erinevat vaidluste lahendamise korda. Hankija tegevuse vaidlustamise korra sätestab RHS § 117. RHS § 117 lg 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kellel on vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda (vaidlustaja), vaidlustada hankija tegevuse, kui ta leiab, et selle seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi, esitades vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse. RHS § 117 lg-s 2 on loetletud dokumendid ja otsused, mille peale võib vaidlustuse esitada. RHS § 117 lg 4 kohaselt on vaidlustuskomisjon kohtuväline vaidluste lahendamise organ RVast § 15 lg 2 tähenduses. RHS § 129 lg 1 kohaselt esitatakse kaebus vaidlustuskomisjoni otsuse peale hankija asukoha järgsele ringkonnakohtule ning selle menetlemisele kohaldatakse Halduskohtumenetluse seadustikus

apellatsioonkaebuse kohta sätestatud selles peatükis sätestatud erisustega. Halduskohus ei ole esimeses astmes pädev läbi vaatama kaebusi selle seaduse § 117 lõigetes 2 ja 3 nimetatud asjades. Seega ei kuulu käesolev vaidlus mitte halduskohtu, vaid vaidlustuskomisjoni pädevusse;

2) ringkonnakohus rahuldab esialgse õiguskaitse taotluse, kuid rikkus seejuures oluliselt menetlusnormi, mis tõi kaasa ebaõige kohtulahendi. Ringkonnakohus rikkus HKMS § 12²lg 2 nõudeid. Tapa Vallavalitsus esitas 27. mail 2008. a Tartu Halduskohtule arvamuse, milles ta esitas oma seisukohad, miks taotlus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks ei ole põhjendatud. Ringkonnakohus ei ole nende põhjendustega arvestanud. Vallavalitsusel olid sõlmitud Megaservice OÜ-ga tähtajalised lepingud gümnaasiumide toitlustamiseks, kuid lepingud on käesolevaks ajaks lõppenud ja osatühingul ei saa olla õiguspärast ootust, et temaga sõlmitakse uued lepingud ilma hanget korraldamata. Tartu Ringkonnakohus vaatas Megaservice OÜ määruskaebuse läbi kirjalikus menetluses ja põhjendas esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamisega sellega, et kui sõlmitakse hankeleping, võib kohtuotsuse täitmine osutada raskeks või võimatuks. Kuid vallavalitsuse 28. mai 2008. a korraldusega nr 1536 kinnitati pakkumuste vastavaks tunnistamine, 10. juuni 2008. a korraldusega nr 1606 kinnitati pakkumuse edukaks tunnistamine ja 20. juunil 2008. a sõlmiti ka hankeleping toitlustusteenuse osutamiseks edukaks pakkujaks tunnistatud pakkujaga. Tapa Vallavalitsus sai Megaservice OÜ poolt esitatud määruskaebusest ja selle menetlemisest teada alles siis, kui talle saadeti Tartu Ringkonnakohtu 26. juuni 2008. a kohtumäärus. Tartu Ringkonnakohus ja Tartu Halduskohus ei saanud vallavalitsusele määruskaebuse ärakirja ega küsinud vallavalitsuse seisukohta.

9. Megaservice OÜ esindaja kirjalikus vastuses väidatakse määruskaebusele vastu. Ühtlasi leitakse, et Tapa Vallavalitsusel puudub õigus esitada määruskaebust Riigikohtule.

HKMS § 74¹lg 1 kohaselt võib ringkonnakohtu määruse peale määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse Riigikohtule üksnes juhul, kui määruskaebuse esitamine on seadusega lubatud või kui määrus takistab asja edasist menetlust. Muu määruse kohta võib esitada vastuväite kassatsioonkaebuses, kui seadusest ei tulene teisiti. Tapa Vallavalitsus ei tugine määruskaebuses asjaolule, et ringkonnakohtu määrus takistaks asja edasist menetlust. Ringkonnakohtu määrusega muudeti asja edasine menetlus võimalikuks. Halduskohtumenetluse seadustikus ei ole sätestatud võimalust esitada Riigikohtule määruskaebust ringkonnakohtu määruse peale, millega ringkonnakohus saadab asja sisuliseks arutamiseks halduskohtule. HKMS § 24 lg 3 alusel on menetluse lõpetamise määruse peale õigus esitada määruskaebus. Menetlusseadustik ei sätesta, et ringkonnakohtu määruse peale, millega tühistatakse halduskohtu menetluse lõpetamise määrus, oleks puudutatud isikul õigus esitada määruskaebus Riigikohtule. Ringkonnakohtu määruse näol on tegemist HKMS § 11 lg-s 9 sätestatud asja menetlusse võtmise määrusega ja selle vaidlustamist ei ole ette nähtud.

HKMS § 12²lg 5 kohaselt ei saa edasi kaevata ringkonnakohtu määrust, millega ringkonnakohus halduskohtu esialgse õiguskaitse määruse või esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata jätmise määruse muudab või tühistab. Kui määruse esialgse õiguskaitse kohta tegi ringkonnakohus, võib selle peale esitada määruskaebuse Riigikohtule, välja arvatud juhul, kui selline määrus tehti halduskohtu määruse peale esitatud määruskaebuse lahendamisel. Ringkonnakohus tegi esialgse õiguskaitse määruse halduskohtu määruse peale esitatud määruskaebuse lahendamisel, mistõttu ei või selles osas esitada ringkonnakohtu määruse peale määruskaebust.

Kui aga leitakse, et vallavalitsusel on määruskaebuse esitamise õigus Riigikohtule, siis ei ole vallavalitsuse määruskaebus põhjendatud ja ringkonnakohtu määrus on õige.

Kolleegiumi seisukoht

Kolleegium võtab esmalt seisukoha, kas Tapa Vallavalitsusel on õigus esitada Tartu Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebus Riigikohtule (I), siis lahendatakse küsimus, kas lihtsustatud korras tellitava teenuse puhul on tegemist hankemenetlusega, mida on võimalik vaidlustada vaidlustuskomisjonis (II), seejärel käsitletakse menetlusnormi rikkumist (III) ja lõpuks lahendatakse määruskaebus (IV).

I

10. Megaservice OÜ leiab, et Tapa Vallavalitsusel ei ole õigust esitada Tartu Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebust Riigikohtule. Kolleegium selle seisukohaga ei nõustu.

Tartu Halduskohus lõpetas määrusega asja menetluse HKMS § 24 lg 1 p 1 alusel põhjusel, et asi ei kuulu halduskohtu pädevusse ja asja peab menetlema vaidlustuskomisjon. Ringkonnakohus tühistas halduskohtu määruse põhjusel, et asi kuulub halduskohtu pädevusse ja asja ei pea menetlema vaidlustuskomisjon.

HKMS § 74¹lg 1 kohaselt võib ringkonnakohtu määruse peale määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse Riigikohtule üksnes juhul, kui määruskaebuse esitamine on seadusega lubatud või kui määrus takistab asja edasist menetlust.

Kolleegium märgib, et Tapa Vallavalitsus on praegusel juhul väieldamatult ringkonnakohtu määrusega puudutatud menetlusosaliseks. Tapa Vallavalitsuse määruskaebuse mõtteks on, et ringkonnakohtu määrus takistab asja edasist menetlust sellega, et ei ole selge, milline organ peaks vaidluse lahendama. Kolleegium leiab, et ringkonnakohtu määrus võib takistada asja edasist menetlemist ka sellega, et määrus ei loo ühest selgust, milline organ on pädev asja menetlema. Seetõttu on kolleegium seisukohal, et Tapa Vallavalitsusel on õigus esitada ringkonnakohtu määruse peale määruskaebus Riigikohtule.

Ringkonnakohus, lahendades Megaservice OÜ määruskaebust, kohaldas samas määrukses ka esialgset õiguskaitsset.

HKMS § 12²lg 5 sätestab, et kui esialgse õiguskaitsse kohta tegi määruse ringkonnakohus, võib selle määruse peale esitada määruskaebuse Riigikohtule, välja arvatud juhul, kui selline määrus tehti halduskohtu määruse peale esitatud määruskaebuse lahendamisel.

Kolleegium märgib, et kuna halduskohus ei võtnud esialgse õiguskaitsse taotluse suhtes seisukohta, siis taotles Megaservice OÜ esialgset õiguskaitsset ringkonnakohtult. Ringkonnakohus rahuldab Megaservice OÜ taotluse ja kohaldas määrusega esialgset õiguskaitsset. Kolleegium leiab, et kuna ringkonnakohus kohaldas sama määrusega ka esialgset õiguskaitsset, siis võis Tapa Vallavalitsus esitada ringkonnakohtu määruse selle osa peale määruskaebuse Riigikohtule.

II

11.Käesolevas asjas ei ole vaidlust selle üle, et Tapa Vallavalitsuse korraldatud riigihanke puhul on tegemist lihtsustatud korras tellitava tootlustamisteenusega RHS § 19 lg 1 tähenduses. Vaieldakse selle üle, kas lihtsustatud korras tellitava teenuse puhul on tegemist hankemenetlusega Riigihangete seaduse tähenduses ja kas sellest tulenevalt peaks vaidlust menetlema vaidlustuskomisjon või on õigus esitada kaebus halduskohtule.

Megaservice OÜ on olnud järjekindlalt seisukohal, et lihtsustatud korras tellitava tootlustamisteenuse puhul ei ole tegemist hankemenetlusega ning seetõttu ei pea järgima Riigihangete seaduse §-s 117 sätestatud hankija tegevuse vaidlustamise korda ja ei tule esitada vaidlustust vaidlustuskomisjonile, vaid on võimalik esitada kaebus halduskohtule.

Halduskohus leidis, et lihtsustatud korras tellitav tootlustusteenus on riigihanke teostamine Riigihangete seaduse tähenduses, mistõttu vaidlustust peab menetlema vaidlustuskomisjon ja tulenevalt RHS § 129 lg-st 1 puudub halduskohtul pädevus seda kaebust menetleda.

Ringkonnakohus asus aga seisukohale, et lihtsustatud korras tellitava tootlustusteenuse puhul ei ole tegemist hankemenetlusega ja seetõttu ei pea järgima Riigihangete seaduses sätestatud üldist hangete vaidlustamise korda ning vaidlus kuulub halduskohtu pädevusse.

12.RHS §-s 1 sätestatakse Riigihangete seaduse eesmärk: hankija rahaliste vahendite läbipaistev ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine riigihankel.

RHS § 2 lg 2 sätestab, mida loetakse riigihankeks: riigihangeteks Riigihangete seaduse tähenduses on asjade ostmine, teenuste tellimine, ideekonkursside korraldamine, ehitustööde tellimine ja ehitustööde ning teenuste kontsessioonide andmine hankija poolt, samuti ehitustööde tellimine kontsessionääri poolt.

RHS §-s 3 sätestatakse, milliseid üldpõhimõtteid peab järgima hankija riigihangete korraldamisel:

- 1) kasutama rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt ning saavutama riigihanke eesmärgi mõistliku hinnaga, tagades konkurentsi korral erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte;
- 2) tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse;
- 3) kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud;
- 4) tagama olemasoleva konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel, kusjuures avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke vahendeid kasutava eraõigusliku isiku osalemine riigihankes ei tohi moonutada konkurentsi tema poolt avalike vahendite kasutamise tõttu;
- 5) peab vältima konkurentsi kahjustavat huvide konflikti;
- 6) võimaluse korral peab eelistama keskkonnasäästlikke lahendusi.

RHS § 4 lg-s 1 sätestatakse hankelepingu mõiste: hankeleping selle seaduse tähenduses on riigihanke tulemusena ühe või mitme isikuga sõlmitud vastastikuste varaliste kohustustega leping, mille esemeks on asjad, teenused või ehitustööd. Hankelepingule kohaldatakse õigusaktides vastava lepingu liigi kohta sätestatud. Sama paragrahvi lg 5 kohaselt teenuste hankelepinguga tellitakse selle seaduse lisa 2 nimetatud teenuseid. Lisa 2 osas B on loetletud lihtsustatud korras tellitavad teenused: hotelli- ja restoraniteenused, raudteetransporditeenused, veetransporditeenused, transpordi abiteenused, õigusabiteenused, töötajate ametissevõtmise ja otsimise teenused (välja arvatud töölepingud), uurimis- ja turvateenused (välja arvatud soomussõidukiteenused), haridus- ja kutseõppe teenused, tervishoiu- ja sotsiaalteenused, meelelahutus-, kultuuri- ja sporditeenused, muud teenused (välja arvatud ringhäälinguorganisatsioonide lepingud saadete ostmiseks, arendamiseks, tootmiseks või ühistootmiseks ja saateajaga seotud lepingud).

RHS § 10 lg-s 1 sätestatakse hankija mõiste: Riigihangete seaduses sätestatud korda on kohustatud järgima selles lõikes loetletud isikud ja asutused (hankijad). Loetelus on kuus isikut ja asutust, nende hulgas ka kohaliku omavalitsuse üksus, kohaliku omavalitsuse asutus või kohaliku omavalitsuse ühendus (p 2).

RHS § 12 lg-s 1 sätestatakse pakkuja mõiste: pakkuja selle seaduse tähenduses on isik, kes on esitanud hankemenetluses pakkumuse või dunaamilise hankesüsteemi korral esialgse pakkumuse.

RHS §-s 15 sätestatakse riigihanke piirmäärad: lg 1 p 2 kohaselt on riigihanke hankemenetluse korraldamise, ehitustööde kontsessiooni andmise ja ideekonkursi korraldamise kohustuse maksumuse piirmäär (riigihanke piirmäär) selle seaduse tähenduses 2008. aastal ja hiljem alustatud riigihangete puhul asjade ja teenuste hankelepingu ning ideekonkursi korral 40 000 eurot, ehitustööde hankelepingu ja ehitustööde kontsessiooni korral 250 000 eurot. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt on rahvusvaheline piirmäär summa, mille kehtestab perioodiliselt Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused artikli 69, ning direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta artikli 78 alusel ning mis avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. Rahvusvahelise piirmäära avaldab ka Riigihangete Amet veebilehel ja riikliku riigihangete registri vastutav töötleja registri veebilehel.

RHS §-s 16 sätestatakse menetlusreeglite kohaldamine hankelepingu sõlmimisel: lg 1 kohaselt ei ole hankija kohustatud selles seaduses sätestatud korras hankemenetlust korraldama, kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on väiksem kui riigihanke piirmäär. Sellisel juhul lähtub hankija hankelepingu sõlmimisel üksnes 1. peatükis («Üldsätted») sätestatud nõuetest, eelkõige §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest ja § 37 lõikes 2 sätestatud nõuetest esitada riigihanke aruanne. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt hankija on kohustatud kohaldama hankelepingu sõlmimisel 2. peatükis («Hankemenetlus») sätestatud korda, kui hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda.

RHS §-s 19 sätestatakse, millised on lihtsustatud korras tellitavad teenused: lg 1 kohaselt ei ole hankija kohustatud korraldama selles seaduses sätestatud hankemenetlust teenuste hankelepingu sõlmimisel, mille eeldatavast maksumusest rohkem kui 50 protsenti moodustavad selle seaduse lisa 2 osas B nimetatud teenused. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt on hankija kohustatud korraldama hankemenetluse sõltumata lõikes 1 sätestatud juhul, kui lisa 2 osas B nimetatud teenuste kõrval sellise teenuste hankelepingu esemeks olevate asjade ja lisa 2 osas A nimetatud teenuste eeldatav maksumus kokku või ehitustööde eeldatav maksumus on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda. Sama paragrahvi lg-s 3 sätestatakse, et kui lõikes 1 nimetatud hankelepingu maksumus ilma käibemaksuta on võrdne riigihanke piirmääraga või ületab seda, esitab hankija pärast hankelepingu sõlmimist selle seaduse §-s 37 sätestatud korras riigihanke aruande. Kui sellise hankelepingu eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, on hankija kohustatud järgima lisaks §-s 33 sätestatud tehnilise kirjelduse koostamise reegleid. Muus osas lähtub hankija selliste hankelepingute sõlmimisel üksnes 1. peatükis («Üldsätted») sätestatud nõuetest, eelkõige §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest.

Riigihangete seaduse seletuskirjas märgitakse lihtsustatud korras tellitavate teenuste (§ 19) kohta: «On leitud, et nende teenuste tellimiseks on riigihanke protseduur kas reeglina ebaefektiivne või liialt koormav, arvestades loetelus sisalduvate teenuste olemust ja vajadust sõlmida leping konkreetse usaldusväärse pakkujaga, milline ei tarvitse tingimata olla majanduslikult soodsaima pakkumise teinud pakkuja.»

Riigihangete seaduse 2. peatükis on sätestatud hankemenetluse liigid ja nende konkreetne kohaldamine. 1. jaos nimetatakse järgmisi hankemenetluse liike: avatud hankemenetlus ja piiratud hankemenetlus, võistlev dialoog, väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlus, väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus. 2. jaos sätestatakse hankemenetluse üldalused: hankemenetluse algamine ja lõppemine; eelteade; hankedokumentid; tehniline kirjeldus; tehnilise kirjelduse koostamine; pakkumuse tagatis; pakkumuste ja hankemenetluses osalemise taotluste esitamise tähtajad; hanketeate ja hankedokumentide muutmine; riigihanke aruanne. 3. jaos sätestatakse pakkuja ja taotleja kvalifikatsiooni kontrollimine. 4. jaos sätestatakse pakkumus, pakkumuse esitamine, pakkumuse jõusoleku tähtaja pikendamine, pakkumuse avamine, vastavuse kontrollimine, põhjendamatult madala maksumusega pakkumus, kõigi pakkumuste tagasilükkamine, pakkumuste hindamine ja edukaks tunnistamine, elektrooniline oksjon, alternatiivsete lahenduste hindamine ja hankemenetluse jätkamine eduka pakkumuse esitanud pakkuja hankelepingu sõlmimisest keeldumise korral. 5. jaos sätestatakse pakkujate ja taotlejate teavitamine otsustest, teabevahetuse reeglid ja dokumentide vorminõuded ning selgitused.

13. Kolleegium märgib, et lihtsustatud korras tellitav teenus on Riigihangete seaduse reguleerimisalas (§ 2 lg 2), ta on selle seaduse tähenduses riigihanke (§ 2 lg 2), kus hanke korraldamisel tuleb järgida seaduse eesmärki (§ 1) ja üldpõhimõtteid (§ 3). Lihtsustatud korras tellitava teenuse tellija on selle seaduse tähenduses hankija (§ 10), kes teeb pakkujale ettepaneku pakkumuse esitamiseks (§ 12 lg 1). Kui hankija tunnustab hankemenetluses esitatud pakkumuse vastavaks ja edukaks, siis sõlmib ta pakkujaga hankelepingu (§ 4 lg 1). Riigihangete seaduse § 19 lg-s 3 on täpsustatud, millistel juhtudel on hankija kohustatud järgima tehnilise kirjelduse koostamise reegleid ja esitama riigihanke aruande (§-d 33 ja 37). Samas on § 19 lg-s 3 sätestatud, et muus osas lähtub hankija selliste lepingute sõlmimisel üksnes 1. peatükis («Üldsätted») sätestatud nõuetest, eelkõige §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Kolleegium leiab, et Riigihangete seaduse eesmärgist ja riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest (§ 3) tuleneb, et lihtsustatud korras tellitava teenuse puhul (§ 19 lg 1 juhtumil) ei ole hankijal riigihanke teostamisel hankelepingu sõlmimisel keelatud järgida ka 2. peatükis sätestatud hankemenetluse üldaluseid, näiteks hankemenetluse lõppemise aluseid, nõudeid hankedokumentidele, tehnilise kirjelduse koostamise reegleid, pakkumuste ja hankemenetluses osalemise

taotluste esitamise tähtaegu, riigihanke aruande esitamise korda, pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamise aluseid, pakkuja kvalifikatsiooni kontrollimist, pakkumuse esitamise, avamise ja hindamise põhimõtteid, pakkumuse edukaks tunnistamise põhimõtteid, otsustest teatamise põhimõtteid, dokumentide vorminõudeid, nõudeid hankelepingule jne.

Eelnevast tulenevalt on kolleegium seisukohal, et RHS § 19 lg-s 1 sätestatud lihtsustatud korras tellitavate teenuste puhul teostab hankija, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksus, Riigihangete seaduse tähenduses riigihanget, kus hankemenetluse protseduure on piiratud. Arvestades nimetatud teenuste olemust ja vajadust sõlmida leping usaldusväärse pakkujaga, on hankemenetluse protseduuride selline piirang põhjendatud. Sellisel menetlusel on hankemenetlusele iseloomulikud tunnused, mis võimaldab teda kvalifitseerida hankemenetluseks.

14.Riigihanke teostamisel tekkivate vaidluste lahendamise kord on sätestatud RHS §-s 117 («Hankija tegevuse vaidlustamine»).

RHS § 117 lg 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kellel on vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda, vaidlustada hankija tegevuse, kui ta leiab, et selle seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi, esitades vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse.

RHS § 117 lg-s 2 on loetletud dokumendid ja otsused, mille peale võib esitada vaidlustuse:

- 1) hanketeade;
- 2) pakkumuse esitamise ettepanek;
- 3) kontsessiooni teade;
- 4) perioodiline eelteade;
- 5) kvalifitseerimise teade, millega alustatakse hankemenetlust;
- 6) ideekonkursi kutse;
- 7) hankedokumendid;
- 8) taotleja või pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamine;
- 9) taotleja ja pakkuja kvalifitseerimine ning kvalifitseerimata jätmine;
- 10) pakkumuse vastavaks tunnistamine;
- 11) pakkumuse tagasilükkamine või kõigi pakkumuste tagasilükkamine;
- 12) pakkumuse edukaks tunnistamine;
- 13) muu käesoleva seaduse alusel hankemenetluse käigus tehtud hankija otsus, mis võib rikkuda vaidlustaja õigusi.

RHS § 117 lg 3 kohaselt võib pärast hankelepingu sõlmimist kahju hüvitamise taotluse esitada vaidlustuskomisjonile taotleja või pakkuja, kellega jäi hankeleping sõlmimata hankija õigusvastase otsuse, toimingu või selle paragrahvi lõike 2 punktides 1-7 nimetatud dokumendi (hanke alusdokument) tõttu. RHS § 117 lg 4 kohaselt on vaidlustuskomisjon kohtuväline vaidluste lahendamise organ RVastS § 15 lg 2 p 1 tähenduses.

RHS § 121 lg 1 kohaselt peab vaidlustus olema laekunud vaidlustuskomisjonile seitsme tööpäeva jooksul arvates päevast, mil vaidlustaja sai teada või pidi teada saama oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist. Vaidlustus hanke alusdokumendi peale peab olema laekunud hiljemalt kolm tööpäeva enne hankemenetluses osalemise taotluste, ideekavandite või kontsessioonitaotluste esitamise tähtpäeva.

RHS § 129 lg 1 kohaselt esitatakse kaebus vaidlustuskomisjoni otsuse peale hankija asukoha järgsele ringkonnakohtule ning selle menetlemisele kohaldatakse Halduskohtumenetluse seadustikus apellatsioonkaebuse kohta sätestatud selles peatükis sätestatud erisustega. Samas lg 4 kohaselt ei tühistata kohus § 117 lg-s 2 nimetatud otsuseid, kui hankija on sõlminud kehtiva hankelepingu; vaidlustaja võib taotleda otsuse õigusvastasuse tuvastamist, kui tal on selleks põhjendatud huvi.

Kolleegium leiab, et Megaservice OÜ on RHS § 117 lg-s 1 nimetatud hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kellel oli vastaval hetkel võimalus selles hankemenetluses osaleda ja kes leidis, et Riigihangete seaduse rikkumine vallavalitsuse poolt rikub tema õigusi. Megaservice OÜ vaidlustas vallavalitsuse korralduse nr 1430 punkti 3 põhjusel, et vallavalitsus tegi ettepaneku pakkumuste esitamiseks seal loetletud isikutele, kuid ei teinud pakkumuse esitamise ettepanekut temale. Seega vaidlustas Megaservice OÜ RHS § 117 lg 2 punktis 2 nimetatud pakkumuse esitamise ettepaneku.

Kolleegium on seisukohal, et eelnevast tulenevalt pidi Megaservice OÜ esitama Tapa Vallavalitsuse kui hankija tegevuse vaidlustamiseks vaidlustuse vaidlustuskomisjonile. Megaservice OÜ ei järginud nimetatud korda ja jättis vaidlustuse esitamata. Käesolevaks ajaks on möödunud ka RHS § 121 lg-s 1 märgitud vaidlustuse esitamise tähtaeg. Megaservice OÜ taotles vallavalitsuse korralduse nr 1430 punkti 3 tühistamist, kuid kuna vallavalitsus sõlmis 20. juunil 2008 edukaks pakkujaks tunnistatud pakkujaga hankelepingu, siis pärast seda ei olnud kohtul enam võimalik menetleda tühistamiskaebust (§ 129 lg 4). Võimalik on esitada RHS § 117 lg-s 3 nimetatud kahju hüvitamise taotlus.

III

15.Tapa Vallavalitsus väidab, et halduskohus ja ringkonnakohus ei saanud temale Megaservice OÜ määruskaebust, mis esitati halduskohtu määruse peale. Seetõttu ei saanud ta sellele määruskaebusele ka vastata. Tegemist on menetlusnormi olulise rikkumisega, mis tõi kaasa ebaõige kohtulahendi ja esialgse õiguskaitse ebaõige kohaldamise.

HKMS § 5 lg 1 kohaselt juhindub halduskohus selle seadustikuga reguleerimata küsimustes tsiviilasjade hagimenetlusele kohaldatavatest sätetest, kui seadusega ei ole ette nähtud hagita menetluse sätete kohaldamine. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt tsiviilkohtumenetluse sätetest juhindudes arvestab halduskohus halduskohtumenetluse erisusi.

HKMS § 47²lg 1 kohaselt lähtutakse määruskaebuse menetlemisel halduskohtus, selle kontrollimisel ringkonnakohtus, samuti määruskaebusega vaidlustatud määruse täitmise peatamisel ja määruskaebuse tagamisel tsiviilkohtumenetluse sätetest.

TsMS § 661 lg 1 kohaselt esitatakse määruskaebus ringkonnakohtule kirjalikult selle halduskohtu kaudu, kelle määrust määruskaebusega vaidlustatakse.

TsMS § 663 lg 1 kohaselt otsustab halduskohus määruskaebuse menetlusse võtmise viivitamata pärast määruskaebuse saamist ja menetlusse võtmisel kohaldatakse apellatsioonkaebuse ringkonnakohtu menetlusse võtmise kohta sätestatud, kui seadusest ei tulene teisiti. Sama paragrahvi lg 3 kohaselt toimetab halduskohus määruskaebuse ja selle lisade ära kirjad kätte menetlusosalistele ja küsib neilt vastuse, välja arvatud juhul, kui määrus teiste menetlusosaliste õigusi ei puuduta. Sama paragrahvi lg 4 kohaselt kui halduskohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, rahuldab kohus määruskaebuse ise määrusega. Sama paragrahvi lg 5 kohaselt kui halduskohus ei rahulda määruskaebust, esitab ta määruskaebuse viivitamata koos lisade ja sellega seotud menetlusdokumentidega kohtualluvuse järgi õigele ringkonnakohtule läbivaatamiseks ja lahendamiseks.

TsMS § 664 lg 1 kohaselt kontrollib ringkonnakohus menetlusse võetud määruskaebuse saamisel, kas halduskohus on kaebuse õigesti menetlusse võtnud ja teeb menetlustoimingud, mis halduskohus jättis seoses määruskaebusega tegemata.

16.Kohtutoimikus on Tartu Halduskohtu 30. mai 2008. a kohtumäärus, millega võeti menetlusse Megaservice OÜ poolt Tartu Halduskohtu 28. mai 2008. a määruse peale Tartu Ringkonnakohtule esitatud määruskaebus koos esialgse õiguskaitse taotlusega. Megaservice OÜ määruskaebuses taotleti, et halduskohus tühistaks oma 28. mai 2008. a määruse, millega ta lõpetas haldusasja menetluse, ja kohaldaks esialgset õiguskaitset. Tartu Halduskohtu jättis 30. mai 2008. a määrusega Megaservice OÜ määruskaebuse rahuldamata, esialgse õiguskaitse taotluse läbi vaatamata ja edastas määruskaebuse läbivaatamiseks Tartu Ringkonnakohtule. Halduskohus märkis määruses veel, et määruskaebuse sisuliseks lahendamiseks ei ole vaja nõuda vastustaja Tapa Vallavalitsuse seisukohta.

Kolleegium leiab, et tulenevalt TsMS § 663 lg-st 3 kohaselt pidi Tartu Halduskohus toimetama Megaservice OÜ määruskaebuse ja selle lisade ära kirjad Tapa Vallavalitsusele ja küsima temalt vastust, sest määruskaebus puudutas vallavalitsuse õigusi. Halduskohus jättis selle menetlustoimingu tegemata, mistõttu tulenevalt TsMS § 664 lg-st 1 pidi Tartu Ringkonnakohus tegema halduskohtu poolt tegemata jäetud menetlustoimingu, s.o saatma määruskaebuse ja selle lisade ära kirjad Tapa Vallavalitsusele. Ringkonnakohus jättis selle menetlustoimingu tegemata. Kolleegium on seisukohal, et ringkonnakohus rikkus oluliselt menetlusnormi, mis tõi kaasa ebaõige kohtulahendi ja väära esialgse õiguskaitse kohaldamise 26. juunil 2008 olukorras, kus Tapa Vallavalitsus oli juba 20. juunil 2008 sõlminud hankelepingu edukaks pakkujaks tunnistatud pakkujaga. Kuna vallavalitsus oli juba sõlminud hankelepingu, siis pärast seda ei olnud ringkonnakohtul enam võimalik menetleda tühistamiskaebust (RHS § 129 lg 4 ja § 117 lg 3).

IV

17.Materiaalõiguse normi ebaõige kohaldamise ja kohtumenetluse normi olulise rikkumise tõttu tuleb Tartu Ringkonnakohtu 26. juuni 2008. a määrus haldusasjas nr 3-08-1011 tühistada ja jätta esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata. Jõusse tuleb jätta Tartu Halduskohtu 28. mai 2008. a määrus koos käesoleva määruse põhjendustega. Tapa Vallavalitsuse määruskaebus kuulub rahuldamisele. Kautsjon kuulub tagastamisele.

Tõnu ANTON

Jüri PÕLD

Harri SALMANN